

ТАҚРИЗ

Ба автореферати Насриддинов Хукмиддин Начмиддинович дар мавзуи «Консепсияи фазилати инсон дар осори ахлоқии Муҳаммад Ғазолӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.03 – Таърихи фалсафа (илмҳои фалсафӣ)ш. Душанбе, 2025 с.

Мавзӯи интихобнамудаи муаллиф аз лиҳози назариявӣ ва амалии худ аҳамияти баланди илмӣ дорад. Масъалаи фазилати инсон ва арзишҳои ахлоқӣ дар таълимоти Муҳаммад Ғазолӣ, ки яке аз бузургтарин мутакаллимону файласуфони ҷаҳони ислом мебошад, то ҳол дар фалсафаи тоҷик ва шарқшиносии муосир ба таври кофӣ таҳқиқ нашудааст. Аз ин рӯ, таҳқиқи ҷанбаҳои ахлоқшиносии мероси Ғазолӣ на танҳо барои таърихи фалсафа, балки барои омӯзиши арзишҳои маънавии ҷомеаи имрӯза низ муҳим мебошад.

Дар замони муосир, замоне, ки илму техника пешрафт карда истодааст, ки ин ҳама ба вазъи иҷтимоӣ-иқтисодӣ, фарҳангӣ ва маънавии инсон мерасонад, ахлоқи одамон зери таъсири омилҳои гуногун ба мушкилиҳову бухронҳои гуногун рӯ ба рӯ мегардад. Аз ин рӯ, барои бартараф сохтани ин мушкилиҳои модиву маънавӣ омӯзиши амиқи арзишҳои ахлоқӣ дар таълимоти мутафаккирони гузашта ва истифодаи амалии онҳо тақозои замон мебошад. Ин амал дар замони муосир танҳо дар он сурате самаранок буда метавонад, ки агар консепсияҳои гуногуни ахлоқӣ мавриди таваҷҷуҳи хосса қарор гирифта, сифатҳои ахлоқи ҳамида ҷиҳати ислоҳи нуқсонҳои тарбиявӣ ва самаранокии онҳо барои инсонии муосир аз нигоҳи илмӣ асоснок ва арзишҳои ахлоқии мусбат дар амалия татбиқ ёбанд. Яке аз чунин сарчашмаҳои асримиёнагӣ барои мардуми кишвари мо андешаҳои ахлоқии мутафаккирони Шарқ, умуман ва махсусан, таълимоти ахлоқии яке аз намояндагони он – Муҳаммад Ғазолӣ мебошад, ки на танҳо дар тури асрҳо аҳамияти тарбиявӣ-ахлоқии худро гум накардааст, балки мавриди таваҷҷуҳи вижа қарор гирифтааст.

Насриддинв Х.Н. масъалаи фазилати инсонро дар асоси осори ахлоқии Ғазолӣ таҳлил намуда, паҳлӯҳои гуногуни таълимоти ӯро аз дидгоҳи таърихи

фалсафа баррасӣ кардааст. Таҳқиқ дорои сохтори илмӣ буда, аз муқаддима, чанд боби асосӣ, хулоса ва рӯйхати манобеъ иборат аст. Маводи истифодашуда гуногун буда, ҳам осори аслии Ғазолӣ ва ҳам таҳқиқоти муосирро фаро мегирад.

Диссертант дар автореферат табақабандии фазилатҳоро дар таълимоти умуми ахлоқии Муҳаммад Ғазолӣ нишон медиҳад, ки ӯ чаҳор фазилати асосиро ҷудо намудааст - ҳикмат, шӯҷоат ва иффат (эътидол), ки ба қувваҳои зеҳнӣ (ақлӣ), ғазабӣ ва шаҳвоният мутаносибанд ва вазифаи фазилати асосии чаҳорум, яъне адолат дуруст ҷойгир кунонидани қувваҳои болозикр дар муносибат ба якдигар мебошад. Тамоми фазилатҳои боқимондае, ки Ғазолӣ аз онҳо сухан мегӯяд, ба адолат тобеъ мебошанд. Аз ҷониби дигар, ақидаҳои ӯ дар бораи фазилатҳо ҳам аҳаммияти умумиахлоқӣ ва амалӣ доранд ва ҳам дур гаптан аз воқеият ба сабаби таъна ба теология дар таълимоти ӯ ба мушоҳида мерасад. Дар умум, мутафаккир маҳз моҳияти фазилатҳои номбаршудаи асосӣ ва дуумдараҷаро дар марҳалаи дуюми фаъолияти худ аз нигоҳи тасаввуф дигаргун сохтааст.

Муасаллам аст, ки дар кишварҳои ҷаҳони муосир то ҳол ҳолатҳои муноқишаро метавон пайдо кард, ки бо сабабҳои гуногун байни наҷодҳо, миллатҳо ва динҳо вучуд дорад. Аз ин лиҳоз, омӯзиши масъалаи мазкур дар низоми арзишҳои маънавии тамаддуни башарӣ ҳамчун талаби илм арзёбӣ қарор гирифтааст. Дар ин асос метавон зикр намуд, ки автореферати муҳаққиқ хеле муҳим дар ин мавзӯ инъикос гардидааст. Муаллиф аз уҳдаи вазифаи хеш баромада, ба мақсади интиҳобнамудани худ муваффақ мебошад.

Вақте ки қалби инсон ба хусус мусулмон эҳсоси тарсу ҳайбати истодан дар пешгоҳи Худоро мекунад, хоксорӣ ва фурутани дар вучудаш пайдо гардида, осори ин хавфу хушӯ дар тамоми узвҳои бадан ва дар афъолу кирдораш намудор меонад, то ба ин васила шукру сипоси Худовандро бар неъматҳояш ба ҷо меорад, ки бидуни шак ин ибодати воқеияти ҳар фарди мусулмонро нишон медиҳад. Ин амали хуб дар ҷомеа барои ҳар фард муҳим буда, рушди инсон тавассути ибодат сурат мегирад. Аз таърихи шахсиятҳои бонуфуз мо хоҳем маълумот пайдо намоем, ки ҷи сабаб шудааст ба мартаби эҳтиром расидаанд, албатта, хоксори ва фурутани боис гардидаст, ки дар ибодат ва дигар амалҳои онҳо риё ва худнамои дида намешуд, то номи эшон

дар таърих бо нақӯи зикр карда шудааст. Ин афъоли болозикр дар автореферати муҳаққиқ ба таври муфассал баён шудааст.

Дар умум, автореферати Насриддинов Ҳукмиддин Наҷмиддинович дар мавзӯи «Консенсияи фазилати инсон дар осори ахлоқии Муҳаммад Ғазолӣ» аз рӯйи ихтисоси 09.00.03 – Таърихи фалсафа (илмҳои фалсафӣ) пешниҳод гардидааст, ки дар сатҳи илмӣ анҷом дода шудааст. Бешубҳа тадқиқоти пешниҳодкардаи Насриддинов Ҳ.Н. дорои навоварии илмӣ мебошад ва муаллиф ба талаботе, ки КОА – и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси номбаршудааст, иҷро намудааст.

Тақриздиханда:

н.и.ф., дотсенти кафедраи
фалсафа ва фарҳанги ДДЮТ
ба номи С. Айни

Суроға: 734003, шаҳри Душанбе,
хиёбони Рӯдакӣ 121
Телефон: +992(37) 224-13-83
WWW: tgpu.tj, E-mail: info@tgpu.tj

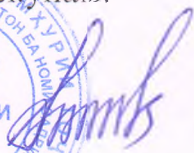
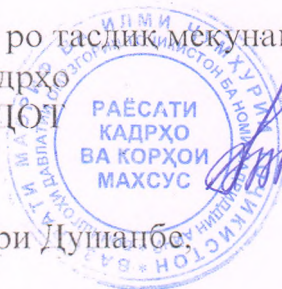

Ғиёсов Ф.Н.

Имзои Ғиёсов Ф.Н. – ро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо
ва корҳои махсуси ДДЮТ
ба номи С. Айни

Суроға: 734003, шаҳри Душанбе,
хиёбони Рӯдакӣ 121
Телефон: +992(37) 224-13-83
WWW: tgpu.tj, E-mail: info@tgpu.tj

А. Мустафозода

04.09.2025